

Fesztivál-mozaik

Görkörösolyás szendvicsemberek profi módon cikáztak Ujsegeden, a KISZ-megyei bizottsága vezető-képző központjának aszfaltján. Táblaikon vitáznivalókat a résztvevőket a munkaerkölcsről, a szocialista demokráciáról; külpolitikai fórumra toboroztak, hirdették az első megyei ifjúsági propagandafesztivál több mint 30 rendezvényét. Mintegy 2500-an érkeztek a különös egész napos eseményre, különböző buszokkal, autókcal, kerékpárral. A gyerekeket már a kapuban kézen fogták az ifisek, s vitték a bábéladásra, sportversenyekre, mesekirándulásra. Szüleik — a megyei KISZ-vezetők, -propagandisták — kedvükre válogathattak a programokban. Volt aki a legfrissebb külpolitikai kérdésekre keresett választ, volt aki elmondta véleményét ifjúságunk műveltségéről, sokan a sportpályákat választották, mások a kiállítások anyagát böngésztek vagy a népművészeti vásár kínálatát mustárlták, a polgári non-stop vetítéseit kísérték figyelemmel, esetleg éppen az itt-ott felhangzó muzika hangjait követték. Az új politikai képzési év nyitánya volt ez a kísérleti jelleggel megrendezett, nagyon nyitott és spontán rendezvény. Ki-ki megtalálhatta az őt érdeklő fórumokat, böngészhetett a propagandaanyagokban, szórakozhatott, gyarapodhatott elméjében, ismeretekben.

Ötlebörzének, nem panaszfalnak szánták a rendezők azt a paravánt, melyre azt a kérdést írták: *Hogyan lehetne hatékonyabbá tenni a politikai propagandát?* Talán a fiatalok válasza volt, hogy pusztán három följegyzést őrzött meg az utókornak ez a demokratikus fórum. Az egyikből idézek: „...A fiatalok aktivitása elengedhetetlenül szükséges a kitűzött célok végrehajtásához. A legnagyobb probléma nem a politikai képzés gyengesége, hanem a fiatalok passzivitása. Nemcsak azt a kérdést lehet feltenni, hogy miért beteg a magyar fiatal, hanem azt is, miért beteg a magyar fiatalok aktivitása? Saját véleményem szerint ezt az ifjúság vezetői sem tudják orvosolni, és azért tették ide ezt a transzparenst, hogy hátha valaki megoldja a gordiuszi csomót...” A problémafelvetés jogos lehet, ám az olvashatatlanság aláírás arra vall, hogy az anonim aktivitás még mindig népszerűbb, mint véleményünk vállalása.

Alkalmi beszélgetés hangszóróból jegezve:
— Honnan jöttetek?
— Szentesről.
— Vásárhelyről.
— Mi innen, Szegedről.
— Mi tetszett legjobban a sörön kívül, mert látom, néhány üveggel már megtitátok?
— Mindenekelőtt az idő. Ilyen csodálatos napfényes szeptemberi vasárnapra igazán nem számítottunk. Az egész család jól érzi magát. En KISZ-vezető vagyok, sok érdekes dolgot hallottam, láttam. A feleségem is élvezte a népművészeti vásárt, a felszabadult, fiatalos hangulatot, a zenét. A gyerekekről nem is beszélve, őket traktorral se lehetne elvontatni a közös játéktól.
— Nekem nagyon nagy élmény volt találkozni vezető külpolitikussal, Avar Jánossal, P. Szabó Józseffel, Partnernek tekintettek bennünket, őszintén szóltak a világ dolgairól.
— Csak azt ne higyük, hogy ez pusztán az ő hibájuk. Mi nem tanítottuk meg őket az aktivitásra vé-

leményük vállalására. Ez a „mi” jelenti a szülőket, a pedagógusokat, a politikusokat egyaránt. Van még mit tennünk bőven!!!

Néhány öszülő halánték is fölűnik a fiatalok forgatagában. Megállnak a szabadtéri kiállítás előtt, ahol fotók, dokumentumok idézik a megye haladó ifjúsági mozgalmának történetét. Szembenéznek régi önmagukkal. Ott voltak a fesztiválon a demokratikus ifjúsági mozgalmak veteránjai is. Az örökség, a jelen és talán a jövő találkozott. Egy ifjúgárdista kezembe nyomott egy felhívást. Néhány sor ebből: „A megyei KISZ Vezetőképző Központ a szegedi Móra Ferenc Múzeummal közösen megyei ifjúságmozgalom-történelmi gyűjteményt és kiállítást kíván létrehozni. Kérjük mindazokat, akiknek birtokában az ifjúsági mozgalom egy-egy régi korszakával, eseményével kapcsolatos eredeti dokumentumok vannak vagy ilyenek meglétéről tudnak, jelezzék a KISZ Csongrád megyei bizottságának vezetőképző központjának...”

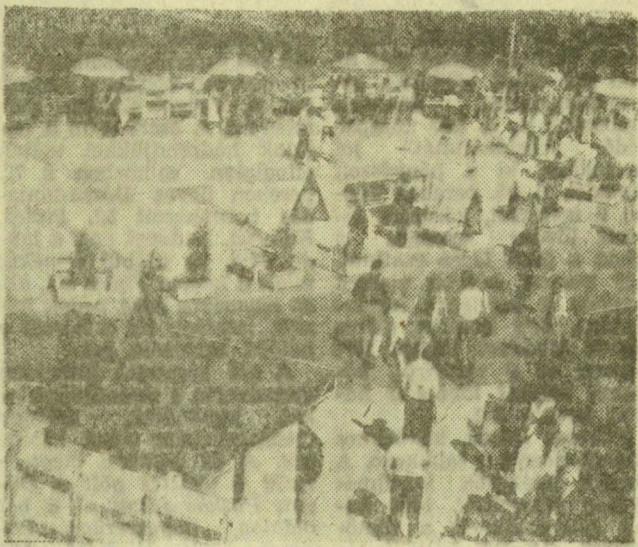
Kmettykó Lajos, a megyei vezetőképző központ igazgatóhelyettese, az ifjúsági és propagandafesztivál főrendezője másnap:

— Amikor a fesztivál befejezése után a KISZ Központi Bizottsága és a helyi szervek képviselőivel közösen megpróbáltunk gyorsmérleget készíteni, az első szavak ezek voltak: *Hogyan tovább?! Hogyan jobban?! Bizonyosak vagyunk ugyanis abban, hogy az ifjúsági mozgalom sok területén ehhez hasonló megújulási kísérletekre van szükség. Lehetőséget adunk, hogy KISZ-vezetőink, -propagandistáink és családtagjaink válogathassanak a programok között, élményeket gyűjtsenek a hét-köznapokra. A mostanihoz hasonló komplex módszerekre van szükség az ifjúsági mozgalom minden területén.*

Ellesett beszélgetés. Résztvevői, érdeklődők híján, a meghívott válaszolók.

— Nem értem ezeket a gyerekeket. Itt a lehetőség, s nem jönnek, nem kérdez-

Ifjúság, politika, propaganda

Vásártér a fesztiválon

Politikai dalok előadói és közönségük

nek. Mintha vezetőik vagy az ismeretlenek előtt nem szívesen mondanák el véleményüket. Pedig baráti társaságban, szűk munkahelyi közösségben vagy a kollektív szobában nagyon ösztönözten beszélnek lezser, mélyesebb dolgairól — épp úgy, mint mozgalmi tapasztalataikról vagy a politikai eseményekről.

— Igen, valaki ezt nevezte kollektív magányosságnak. Itt is megfigyelhető,

kisebb csoportokban, kettesével, hármassával, ötösével sétálgatva beszélgetnek, de a vitafórumokon csend van. Fél szemmel figyelik, ki megy oda elsőnek. Talán másodikik vagy harmadikok ők is lennének. A mi feladatunk a tapasztalatok összegzése, a tanulságok elemzése, Szeretnénk, ha egy hagyomány startköve lenne az első ifjúsági propagandafesztivál.

Tandi Lajos

A bánya ára

A bánya ára forintban is kifejezhető lenne, de a lényeg egészen más. A borsodi bányavidéken, egészen pontosan a Sajómercsese nevű faluban valószínűleg elég egyértelműen válaszolnának, ha valami balga arravetődő megkérdezné, mi a bánya ára: „mi vagyunk?”

A putnoki bányaudzem új vágatot nyitott, ennek köszönhetően évente 1 millió tonnával több szén kerülhet felszínre. Am a szapora földalatti robbantatók sora repedeznek meg, váltanak életveszélyessé, lakhatatlanná a házak. Minél gyorsabb a fejtés, annál több ház fala nyílik meg, mintha tátott szájjal csodálkozna: hát ilyesmi is lehetséges?

Szél Júlia Szónéért felvett dokumentumműsora, amelyet múlt héten pénteken délután hallhattunk a Kossuth rádióban, a csodálkozást, mint állapotot, nem tekintette mindenhatóknak: jó riporthoz méltóan „utánament” mindennek, kérdett (jól-rosszul), nyomozott (kitartóan), járt-kelt, s vé-

gül világos is lett — mi a bánya ára.

A felelet: egy falu. Sajómercsese. A bányászorsó igazgalmak, nehéz, de csodaszép sors — a föld alatt. Ugyanez — a föld felett nem kevésbé izgalmas és nehéz lehet tudhatjuk meg. Szél Júlia műsorának legmegkapóbb részletei azok voltak, ahol nem szűgyellt szinte szemérmetlenül megrázó, és tragikus emberi közelképeket kapni mikrofonvégre; a szükségelakásokba költözők sors-énekét, a putnoki bérház kényszerű szállással változott lelletét bizonyító mondatokat, a régi házak elhagyása előtti, megható búcsúvacsorákat, a kiszolgáltatottak hol indultatosa, hol keserűen fel-feltörő monológjait. A népgazdaság energiagénye és a lakosság élet-szükségletei között feszülő, hanyagság és — kimondhatjuk — embertelenség teremtette kényszer-ellentmondás az egyórás műsor végére teljesen áttekinthetővé vált. Tíz év alatt például nem készültek el az új házak felépítésével azok, akiknek ez lett volna a dolguk. Egyik illetékes szerint

az, aki a tervet készítette, „fájdalommentes megoldásra gondolt”. Az illetőről azóta Sajómercsésen készült fantázia-tervek aligha fájdalommentesek.

Nem volt hibátlan Szél Júlia műsora. Itt-ott „túlbeszéltek”, modorosnak hatott, másutt mintha tompítani akart volna egy embert a közösség kíméletlen patti-helyzetének élén. Igaz, szinte e szándék ellenére az adás vége úgy „csattant”, ahogyan kellett, ám még csak nem is ez a legfontosabb, miként a bánya valódi, pénzben kifejezhető ára sem. Hanem a tény, hogy egy dokumentumműsornak ismét csak sikerült felmutatnia valamit a maga társadalmi tellességében; akörültekintés nélküli, szűk látókörű, csak elvben és papíron emberekért, valójában elletnük végzett munka árát.

A sajómercsesiek nemzedéke óta bányászok. Ma is feyvelmezzeten vágiák saját falujuk alatt a vágatot. Ha úgy tetszik, s drámai tényállás is a bányásznapki köszöntők sorába tartozik.

D. L.

Az úticél: Dijon

Világfesztiválra indul az ÉDOSZ-együttes

Mekkora az út Szegedtől Dijonig — autóbusszal? Ha erre gondolunk, bizony nem irigyeljük az ÉDOSZ Szeged Táncegyüttes útrakészülő 46 táncosát és zenészt. Irigyelése méltó viszont, vagy inkább: tisztelettel kiváló, hogy a rangos franciaországi világfesztiválon ők képviselik a magyar táncművészetet.

Összesen 22 ország 34 együttesét hívták meg a dijoni seregszemlére, az ottani szülősgazdák hajdani hagyományos multságának újkorra folytatását jelentő, nagyszabású fesztiválra. Az idei találkozó egyszersmind néhez verseny is lesz. Nem tudni még, miként mérik a szegedi néptáncosok itthon jól ismert, kedvelt, sok tap-sot kapott számaikat olyan tánckuriozumokhoz, amelyeket például a Fülöp-szigetek, Monaco, Törökország vagy Olaszország versenyzői mutatnak majd be. Arról mindenesetre már tájékoztattak az együttes vezetői,

Nagy Albert és Zsoldos II-dikó, hogy úgyszólván állandóan a zsűritagok szeme előtt lesznek. A verseny-programokon kívüli bemutatókat is figyelt a szigorú zsűri, sőt, a „táncatlan” percekben, a fiatalok viselkedését, az együttesben uralkodó hangulatot. A következőketeléseikről a fesztivál végén beszélnék; fair play-díj mindenesetre szerepel a többi között.

Az ÉDOSZ-tagok többféle összeállítással, 8 perces, fél-, egy- és kétórás műsorokkal készültek, a három legfontosabb versenyszámuk: *Tóth Ferenc; Kaloçsai táncok. Timár Sándor; Kalotaszegi legényes és csárdás*, valamint *Nagy Albert; Szatmári táncok* című koreográfiái.

Az autóbusszal, ma kedden délben indul Szegedről, és szeptember 21-én — emléjük díjakkal és sok-sok élménnyel gazdagabban — érkeznek haza.

Éjszakai Don Juanok

Érzelmi analfabétizmus; a beleérző képesség vesztése; hiánya; kapcsolatteremtési képtelenség; szerelmi kultúralatlanság. Ezek a vezérszavak. Mostanában egyre sűrűbben ostromozzuk magunkat, erről hallunk a rádióban, olvasunk a lapokban, folyóiratokban. A tévé eddig csak bizonyos regtegműsorokban kapcsolódott a „kampányhoz”, a *Családi kör* népszerű pszichológusa például többször eített szót társas kapcsolatainak minőségéről, szintén roszszállóan.

Férfiak és nők kapcsolatairól, illetve a Don Juan-jelenségről most kétrészes műsor szól, csütörtökön és pénteken éjszaka. Az *örök Don Juan* — ez volt a címe, Sós Mária rendezte, férfiak, főleg színészek meséltek benne. Arról, hogy szerintük milyenek a Don Juanok, milyenek a nők, a férfiak, és milyenek a kapcsolataik: A találkozások, a nagy szerelmek, a futó szerelmek, a kalandjait, a házasságait. Ki-ki minderről beszélhetett, ami csak eszébe jutott a sokszor megénekelt csábító, Don Juan nevének hallatán. Voltak, akiknek épületes, érdekes gondolataik támadtak, voltak, akiknek nem. Embere válogatta? Igen, meg a szerkesztő-riporter, Tóth Erika is. hiszen némelyik riport után a megnyitkozó színészek közreműködésével darabrészeket következték, amelyek tartalmilag passzoltak a riportokban elhangzottakhoz. (Legalábbis ezt írták rólu, a műsor-újságban, így hát nyilvánvalóan a néző figyelmetlensége, ha esetenként némi erőltetettséget fedezett fel.)

Az egész együtt amolyan kellemes, jól nézhető műsor volt, érdekességét az adta, hogy az örök témák-riport ismert művészek beszéltek. Az emberek kíváncsiak arra, mit gondol *Darvas Iván*, miért nem sikerült több házassága? Milyen nők tetszenek *Konez Gábornak*? Mit jelent *Rajhona Ádám* szótárában a szexuális föl-szabadultság? Az embereknek, mondom, de amíg magam is jól élénk, jól lankadó figyelemmel, a késői óra miatt az álomossággal küszködve néztem a műsört, gyakran eszembe jutott: milyen embereknek? Vagy-

is: kiknek készült ez az irodalommal illusztrált beszélgetésorozat?

Az előjáróban említett ismeretterjesztő kampányban mindig arról van szó, hogy ebben a témában szinte kivétel nélkül mindannyian, mi, a mai magyar társadalomban élők — továbbá sürgős kultúrálódásra szorulunk. Akkor miért kerül az éjszakába ilyen, feltehetően sokaknak tanulságos program? A szokásos tévés prudériára gondolhatnánk, hogy tudjillik szerelemről csak éjszaka? Vagy az a passzus jutott a műsorszerkesztők eszébe, hogy szerelmi életünk kultúralitása nem arányos a diplománk számával? Hogy ráfér egy kis lecke az értelmesiglekre is? Akikről mondják, s társas kapcsolatok terén időnként analfabétaként szerepelnek? Vagy; csak ők értik az irodalmi „célzásokat”?

Háiba gondolkoztam, a valóságos indítékok (miért kellett éjszakázni?) nem találtam. Mindössze annyira jutottam, hogy a műsor stábjára kiemelt az aktuális témarengeregből egyet, úgyesen, helyenként szellemesen megcsinálta (a férfiak vallomásait Tóth Erika riporter úgy hallgatta, hogy mondhattak bármit, a nők föltéve folyton érezhető volt), aztán az egészét valaki eldugta a 2-es műsor éjszakájába.

Most jut eszembe; lehet, hogy azért, mert a színészek, a pszichológusok, egy kaskadőrön és egy írón kívül megintertjűváltak egy nevelőtanárt is. A jó értesű műsorszerkesztők pedig nyilván szűgyelltek, hogy manapság funkcionál valahol egy középkori nézeteket valló pedagógus. Biztosan félték, fölháborodunk — ha eszünkbe jut, hogy a gyerekeknek is „mondhatja: a nő nem ember (értésd; nem annak születik), emberféltévé csak akkor válik, ha a felsőbbrendű férfi „felgöregeti”, magához, a csúcsra.

Az az érzésem, ha jóval többben, „rendes” időben látjuk ezt a nevelőtanárt, akkor sem kap ostromló leveleket a nőktől. Azt a „csúcsot” ugyanis, amelyen ő leledzik, normális emberek (nők és férfiak) más szavakkal szokták jelölni. Sulyok Erzsébet